

P29191027 Groninger dienst

Gemeente, beste mensen,

Het kan haast niet anders maar in elke Groningerdienst komt ook de situatie in Groningen zelf aan de orde. De onzekerheid over het bestaan, het gevoel van onveiligheid en de ervaring van de aardbevingen, de onmogelijkheden om gewoon je schade af te wikkelen, want je zit zo weer in de volgende schade, de waardevermindering van je huis, de psychische terugslag die dat op elke mens heeft. En dan al die onhandigheden van de politiek. Noem maar op. We zoeken het voor deze dienst niet expres op, maar het dient zich telkens weer aan. Ook als ik met de teksten bezig ga, zoals die we vandaag gelezen hebben, dan kan ik er in de voorbereiding niet omheen, dat ik heel veel teksten toch ook onder de Groningse bril moet bezien, de Groningse blik die vaak of soms behoorlijk verduisterd wordt door de dagelijkse gang van zaken. Verkondiging in de kerk gaat over alle facetten van het leven en van de dingen die wij als mens en als gelovige beleven.

Als ik in het evangeliieverhaal van Jezus hoor van mannen die een zieke, een verlamde naar Jezus toe dragen. Dan mag je gelukkig constateren dat er kennelijk mensen zijn die zich het lot van een ander aantrekken. Mensen ook die niet alleen emotie voelen, maar dat gevoel ook omzetten in daden. Dan zie je ook uit naar mensen die in uitzichtloze situaties in het Noorden elkaar op de been houden en helpen. En dat gebeurt gelukkig ook. Maar te vaak wordt de gerechtvaardigde noodkreet aan regering en politiek, om des gelds wille, niet gehoord. Woorden zijn makkelijk gezegd, maar zijn die woorden ook daden?

Vandaag beginnen we met de woorden van de profeet Jeremia. [ ] Dit is hem op het plafond van de Sixtijnse kapel in het Vaticaan te Rome, geschilderd door Michelangelo. Zijn naam betekent letterlijk: de Heer verhoogt. Hij is een van de felste critici van het landsbestuur in Israël. Hij spreekt zich in zijn profetieën uit tegen de heersende klasse en de handelwijze van mensen in het algemeen. Dat wordt hem niet in dank afgenomen. Als straf mag hij niet meer in het tempelcomplex komen en zijn boekrollen worden systematisch vernield. Waar hebben we dat vaker

Gemainte, beste lu,

t Kin sikkom nait aans mor in elke Grunneger Dainst komt toustand in Grunnen zulf op toavel. De onzekerheid over t bestoan, t gevuil van onvaaleghaid en t undergoan van de oardbevens, hou stoer t is, joa schier onmeugelk, om joen schoa te verhoalen, weerdevermindern van joen hoes en wat dit dut in kop. En den wat in politiek aal verkeerd lopt. t Holdt ja nait op.

Wie zuiken t veur dizze dainst nait expres op, maar t daint zuk aalgoal weer aan. In veurberaaiden van de teksten dij wie vanmörn lezen hebben kin ik der nait om hin om ze ook deur n Grunneger brille te bekijken. En dij wordt slim verduusterd deur hou of t er heer gaat. Verkondigen in kerke gaat over aal kanten van t levent en van dingen dij wie as mens(k) en as geleuvege mitmoaken.

As ik in t evengeliieverhoal heur van mannen dij n zaike, n verlamde noar Jezus droagen, kin je zain dat der mensen binnen dij om aandern geven. Mensen dij nait allenneg vuilen, mor t gevuil ook omzetten in doaden. Den kiek je ook oet noar mensen dij in stoere omstandigheden in t Noorden nander overenne holden en helpen. En dat gebeurt gelukkig ook. Mor te voak wordt gerechtvaardigde noodkreet richten regeren en politiek nait heurd. Man is aldervrezelijkste benaauwd dat t teveul sinten kost. Mor proat is niks en doun is n ding.

Vandoage begunnen wie mit woorden van profeet Jeremia. [ ] Dit is hom op plefon van Sixtijnse kapel in t Vatikoaan in Rome. Schilderd deur Michelangelo.

Noam Jeremia betaikent: de Heer geeft hom t allerhoogste stee. Hai is ain van dikste critici van t landsbestuur in Israël. Hai gaat te keer tegen lu dij t veur t zeggen hebben en tegen doun en loaten van mensen in t algemain. En doar krigt e gedounte mit. As straf mag e nait meer in tempel kommen en zien boukrollen worden aalmoal vernield. Woar hebben wie dat voaker

gehoord: een boek verbranden is makkelijk maar een gedachte uitroeien kost heel wat meer. In het deel dat we vandaag gelezen hebben treffen mij de felle woorden van Jeremia: waarom houdt dit volk vast aan bedrog, wat ze zeggen is gelogen en er is niemand die berouw heeft over het kwaad dat nu eenmaal gedaan is. Zoals altijd gaan machthebbers hun eigen scheve gang, niet bereid om te erkennen wat ze verkeerd deden. Opgesloten in hun eigen wijsheid. En dus veroordeeld tot het steeds weer maken van dezelfde fouten. Alleen al met zijn naam geeft Jeremia aan dat het schone schijn is wat de regering doet, onwaarachtig en leugenachtig. De bezige baasjes die geen boodschap hebben aan recht en gerechtigheid, maar zichzelf wel hoog op de bühne plaatsen. Maar alleen de Heer verhoogt, zegt Jeremia. Dat draagt hij uit met zijn naam en al zijn woorden. Wordt nu eindelijk eens wijs, gij volk, gij machthebbers.

Maar de wijzen blijken geen wijzen. De mensen die de wet naar hun hand menen te zetten zullen vroeg of laat het onderspit delven. Maar zegt Jeremia: Wiezen stoen mit rooie koppen, verbiesterd binnen ze en versloagen. Ze luiten de Heer zien woord mor sloeren, wat wiesheid blijft heur den nog over?

Deze boodschap bezit nog steeds actualiteit. Als het zo toegaat in je land, in je maatschappij, in je kerk of familie dan is er van Godswege gezien geen toekomst voor je. Alleen omkeer kan nog helpen. Alleen bewustwording en verandering geeft nog toekomst. Dat is eigenlijk ook de boodschap die de apostel Paulus aan de gemeente van Efeze doorgeeft. Dou leugen aan kaant en spreek onder mekoar waarheid begunt Paulus zien bosschop. Er volgt dan een aantal aansprekende voorbeelden die wij in onze zak kunnen steken, zoals bijvoorbeeld: opletten bij wat je zegt. Ook woorden kunnen kwetsen, en kapot maken. Het gaat om het goede, het rechtvaardige te doen en dat begint vlak bij huis, voor je voeten. En om dat te zien en om er wat aan te doen, heb je elkaar nodig, als leden van hetzelfde lichaam. En wat je vooral ook nodig hebt is vergeving. Vergeef mekoar, net as God joe in Christus vergeven het.

En zo lopen deze beide schriftlezingen uit op het bijzondere verhaal van Mattheus. Daaruit komt ook het thema van deze zondag: Leufstoe t?

heurd: n bouk verbranden is makkkelk mor n gedachte bestrieden is stoerder.

In tekstdail dat wie vandoage lezen hebben ruiken mie de scharpe woorden van Jeremia. Woarom holdt dit volk vaaste aan bedrog, wat ze zeggen is logen en der is gainent dij t muit wat e verkeerd dut. Net as altied ligt machthebbers der aal niks aan gelegen en goan ze heur aigen schaive gang. Opsloten in heur aigenikkeghaid. En zo gaait t altied mor deur. Allenneg al deur zien noam mukt Jeremia dudelk dat t aal lucht is wat regeren dut. Der om tou fiemeln en laigen. Gain bosschop aan recht en gerechteghaid, haarten hoog en mainen dat heur gat van gold is.

Mor allenneg de Heer verhoogt. Dat moakt hij dudelk mit zien noam en mit wat e zegt. Krieg t nou ais onder t verstand, ie lu, ie machthebbers.

Mor wiezen binnen gain wiezen. Mit lu dai dinken dat ze wet noar heur haand zetten kinnen lopt t min òf. Dij t dut mout t waiten. Maar zegt Jeremia: Wiezen stoen mit rooie koppen, verbiesterd binnen ze en versloagen. Ze luiten de Heer zien woord mor sloeren, wat wiesheid blijft heur den nog over?

Ditze bosschop geldt nog altied. Ast er zo heer gaait in joen laand, in joen moatschappij, in joen kerke of femilie den is der in t löcht van Aiwege gain toukomst. Allènt omkeer kin nog helpen. Allènt omdinken en verandern gef nog toukomst. Aingst is dat ook de bosschop van apostel Paulus aan gemainte in Efeze. Dou leugen aan kaande en spreek onder mekoar waarheid begunt Paulus zien bosschop.

Der volgen den n stuk of wat roake veurbeelden dij wij zo in buutse steken kinnen. Zoas: woar die veur wastoe zegst. Ook woorden kinnen zeer doun en dingen stukkend moaken. Het gaait om t goie, t lieke te doun. En dat begunt stoef bie. En om dat te zain en der wat aan te doun, hebben je nkander neudeg, as leden van t zulfde liggoam. En wat je veural neudeg hebben is vergeven. Vergeef mekoar, net as God joe in Christus vergeven het.

Eigenlijk kan juist het Gronings in zijn taaleconomie op onnavolgbare manier samenvatten wat het evangelieverhaal ons wil vertellen. Het spreekt ons rechtstreeks aan en vraagt om een Ja of Nee. Leufstoe t? Hoe wil je aan die vraag ontkomen?

Gaat eigenlijk niet alles in het leven, in wat wij tegenkomen om deze fundamentele vraag. Heb jij er vertrouwen in dat dit waar is, dat dit geldig is voor ons. Dit is een tijd waarin fake-news of nep-nieuws zelfs door de belangrijkste machthebbers is verheven tot evangelie. Zo'n man als Trump die altijd de ander van fake-nieuws beschuldigd maar het zelf juist doet, is wel de meest ongeloofwaardige van allemaal is geworden.

Geloven is helemaal niet beperkt tot zogenaamd geestelijke waarheden, maar omvat alles. Zonder geloof vaart niemand wel. Trouwens ook niet zonder helpende handen van anderen. Wij zijn als mens aangewezen op een ander en de ander op ons. Wederzijdse ondersteuning en hulp is de ideale bedding voor ontmoeting. Zoals iemand die niet meer de macht over zijn benen heeft, die verlamd is en niet meer kan lopen, dat alleen maar kan met hulp van een ander.

Al weer jaren geleden brachten wij een bezoek aan Istanboel, dat in de dagen van het Byzantijnsche rijk Constantinopel heette. Nu een islamitische stad, maar vroeger een christelijke. En die erfenis is nog altijd te zien. We bezochten toen de Chorakerk met zijn prachtige wand- en plafondschilderingen. [ ] Deze kerk stamt oorspronkelijk uit het jaar 550 en de huidige versie stamt uit het jaar 1100. [ ] Dit zijn een paar beelden uit die kerk, Toen de kerk een moskee werd verdwenen al die prachtige mozaïeken en schilderijen onder de witkalk. Tegenwoordig zijn ze echter weer te zien. En daar was het verhaal van deze morgen. U ziet de personen waar het om draait. De verlamde man in het midden. Achter hem de vier mannen die hem naar Jezus toe hebben gedragen. En dan aan het voeteneind zodat de verlamde hem kan aanzien. staat Jezus. Achter hem staan een aantal mannen die niets anders doen dan wegstaren. Zij kijken de verlamde niet aan, ze zien hem als het ware niet. Het is net of in deze schildering ook de spanning tussen twee soorten toekijkers, omstanders wordt uitgedrukt. De vrienden die de man hebben gebracht, zijn betrokken.

En zo kommen baaide schriftlezers oet bie t biezondere verhoal van Mattheus. En bie t thema van dizze zundag: Leufstoe t? Krek t Grunnegs kin in richt en slichte taal zeggen wat biebelverhoal ons vertellen wil. t Krigt joe bie t haart en vragt om joa of nee. Leufstoe t? Dij vroage kin je nait om hin.

Gaait alles in t levent aiglieks nait om dizze daipe vroage? Hestoe der vertraauwen in dat dit woar is, dat dit veur ons geldt? In dizze tied is fake-news, goochelnijns, allerdeegs deur de belangriekste machthebbers verheven tot evengalie. Kiek mor noar n man as Trump.

Leuven gaat wieder den joa zeggen tegen wat geestelijke woarheden. t Gaait over alles. n Mens kin -hou den ook- nait zunder geleuf en vertrauwen. En n mens kin ook nait zunder helpende handen van andere lu. Wie binnen nkander neudeg. Dat geldt ook veur de verlamde oet t biebelverhoal.

Joaren leden wadden wie in Istanboel. Dat haitte in tied van Byzantijnse riek Constantinopel. t Is nou islamitisch mor vrouger was t christelijk. En dij aarfenis kin je nog altied zain. Bievubbeld in de Chorakerke mit zien prachtege wand- en plefonschilderingen. [ ] Dizze kerke is oorspronkelijk baauwd in t joar 550 en t gebaauw zoas ie hom nou zain kinnen is oet t joar 1100. [ ] Dit binnen n poar beelden oet dizze kerke. Dou kerken n moskee wui verswonden aal dij prachtege mozaïeken en schilderijen onder t witkaalk. Tegenworreg binnen ze weer te zain.

En doar wast verhoal van dizze mörn. Joe zain de personen om wel t gaat. De verlamde man in t midden. Achter hom de vaaier mannen dij hom noar Jezus toubrocht hebben. En den aan t voutenende, zodat verlamde man hom aankieken kin, staait Jezus. Achter hom stoan kirrels dij niks aans doun den votkieken. Zij kieken de verlamde nait aan, zain hom nait. t Is net of in

De schiftgeleerden, de farizeeën kijken weg en zijn kritisch. Hier staan twee soorten van geloof tegenover elkaar. Het geloof van de dragers en het geloof van de farizeeën, laat ik dat maar ongeloof noemen. Die geloven er namelijk niks van als Jezus tegen de man zegt: Kop ter veur, beste man! Zunden binnen die vergeven.

Wat krijgen we nou: zonden vergeven? Wat het dai man den doan? In het midden oosten werd een handicap of ziekte eigenlijk altijd in verband gebracht met al of niet geheime zondes. Je was niet zonder reden verlamd, of ziek of blind. Het was je eigen schuld of zelfs die van je ouders. Of een andere manier van redeneren; als jij een zondaar bent, dan ben je ook een slaaf van de zonde en heeft dat ook lichamelijke gevolgen, want zonde verlamt. In alle gevallen zijn ziekte en handicap dus met zonde verbonden.

Daarom zegt Jezus: uw zonden zijn je vergeven. Hoe ingeburgerd een dergelijke manier van optreden dus ook kan zijn, ook voor de farizeeën, deze keer nemen ze daar geen genoegen mee omdat het ze begonnen is om Jezus onderuit te halen. De man zien ze helemaal niet zitten of liever liggen. Hij is een nobody voor hen, een zondaar. Het zal allemaal wel zijn eigen schuld zijn. Een zelfde soort gedacht kom je soms tegen als het gaat over de Groningers in het aardbevingsgebied. IK heb iemand horen zeggen: Ja waarom wonen ze daar dan ook! Eigen schuld, dikke bult.

Kwaadaardige opmerkingen daar zijn deze schriftgeleerden goed in.

Godslastering wordt Jezus optreden en vooral zijn woorden genoemd.

Jezus heeft dat natuurlijk in de gaten en dient ze dan ook direct van repliek.

Waarom heb ie zokke kwoaie gedachten? Wat is makkeltste? Zeggen:

zunden binnen die vergeven, of: stoan goan en lopen. Mor ik zel joe zain loaten dat Menskenzeun macht het in wereld zunden te vergeven – dou zee e tegen dij lamme man: Goa stoan! Pak dien bèr en goa noar hoes tou. Loat e nou stoan goan en noar hoes tou lopen! Mensken stonden der versteld van. [ ]

Leufstoe t ?

Wat opvallend is in dit bijbelgedeelte dat er als het ware een beeld wordt opgeroepen van de omstanders door middel van de verlamde en nu weer

dizze schildering ook de spanning tussen twai soorten toukiekers, omstanders oetdrukt wordt. De vrunden dij man brocht hebben, binnen betrokken en onderdail van wat er gebeurt. De schriftgeleerden, de farizeeën kieken weg en binnen kritisch, miegappels. Hier stoan twai soorten van geleuf tegenover nander. t Geleuf van de droagers en het geleuf van de farizeeën. Loat ik dat mor ongeleuf nuimen. Dij leuven der niks van as Jezus tegen man zegt: Kop ter veur, beste man! Zunden binnen die vergeven.

Wat kriegten we nou: zunden vergeven? Wat het dai man den doan? In het Midden-Oosten wer n handicap of zaikte aingst altied in verband brocht mit gehaaime zunden. Wast nait zunder reden verlamd, of zaik of blind. Het was dien aigen schuld of allerdeegs van dien olden.

Of n aandre menaaiier van redenaaiern; astoe n zundoar bist, den bist ook n sloaf van de zunde en het dat ook liggoamelijke gevolgen. Zunde verlamt. Altied is zaikte en n handicap dus verbonden met zunde.

Doarom zegt Jezus: joen zunden binnen joe vergeven. Hou gewoon zo'n menaaiier van optreden dus ook is, ook veur farizeeën, dizze raaize binnen ze t er nait mit ains omreden dat ze Jezus onderoet hoalen willen. De verlamde man zain ze hailendaal nait zitten of, laiver, liggen. Hai is n nobody, gainent veur heur, n zundoar. t Zel aalmoal wel zien aigen schuld wezen. Zulfde gedachte kom je biezetten tegen ast over Grunnegers in oardbevingsgebied gaait. Ik heb aine heuren zeggen: joa woarom wonen ze doar den ook! Aigen schuld dikke bult.

Gramniedege opmaarkens doar binnen dizze schriftgeleerden goud in.

Jezus optreden wordt godslastering nuimd. Jezus het dat noatuurlek deur en gefte ze vot lik op stuk.

Waarom heb ie zokke kwoaie gedachten? Wat is makkeltste? Zeggen: zunden binnen die vergeven, of: stoan goan en lopen. Mor ik zel joe zain loaten dat Menskenzeun macht het in wereld zunden te vergeven – dou zee e tegen dij lamme man: Goa stoan! Pak dien bèr en goa noar hoes tou. Loat e nou stoan goan en noar hoes tou lopen! Mensken stonden der versteld van. [ ]

Leufstoe t?

lopende man. Er zijn twee groepen. Het zijn enerzijds de vrienden die hun geloof in Jezus barmhartig handelen volmondig belijden door met de man aan te komen. Daar tegenover staan de farizeeën die niet geloven in wat ze horen en ook niet geloven in wat ze zien. Eigenlijk zien ze alleen zichzelf en hun eigen interpretatie van de godsdienst en niet de verlamde. Maar ze zien Jezus ook niet zitten. Ze ontzeggen hem de autoriteit om zonden te vergeven. En daarmee dagen ze hem uit om iets anders te doen. Iets dat ze niet meer kunnen afserveren als nep-nieuws. Jezus noemt hen en hun handelswijze boosaardig. Ze hebben een geheime agenda en doen maar alsof. Geloven zeggen ze te doen, maar dat is cynisme. Eigenlijk geloven ze niets van wat de goddelijke liefde aan de mensen opdraagt. En Jezus doet dat andere dan ook. Als ze dan niet kunnen geloven, als ze dan niet kunnen horen, dan moeten ze maar zien, dan moeten ze maar voelen. De man staat! Hij loopt en gaat naar huis. Aan ons te overdenken wat wij geloven, hoe we geloven. Vertrouwen we op zijn woord en staan we op en gaan genadig op weg? Leufs toe t? Amen

t Vaalt in dit biebelgedailte op dat er via de verlamde en nou weer lopende man wat zegt wordt over de omstanders. Der binnen twai groepen. Aan de aine kaande de vrunden dij zain loaten dat ze voloet leuven in Jezus baarmhartighaid. Doar tegenover stoan de farizeeën dij nait leuven in wat heuren en ook nait leuven in wat ze zain. Aigenlieks zain ze allenneg zukzulm en heur aigen oetleg van t geleuf. De verlamde zain ze nait. Mor Jezus zain ze ook nait. Zai hebben hom niks in reken. Leuven nait dat hai zunden vergeven kin. Zai doagen hom oet om wat aans te doun. Wat woar ze nait mit vot kommen as nepnijs. Jezus nuimt heur en heur gedrag voel. Zai hebben n gehaime agenda en t is nait liek hou ze doun. Dat is gain leuven, mor dat is cynisme. Aigenlieks leuven ze niks van wat de goddelijke laifde van mensen vragt. En Jezus let zuk nait onder t mous stoppen en dut dat aandre den ook. As zai nait leuven kinnen, as ze den nait heuren, den mouten ze mor zain, den mouten ze mor vuilen... Verlamde man komt in t in. Hai krigt vouten weer onder t lief en gaait noar hoes tou. Aan ons om te overdinken wat wie leuven, hou wie leuven. Vertrauwen wie op zien woord en stoan we op en goan we genoadeg op weg? Leufstoe t? Amen